

Ενας πρόδρομος του Νεοελληνικού Διαφωτισμού

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΜΠΟΜΠΟΥ-ΣΤΑΜΑΤΗ

Ο Βικέντιος Δαμοδός

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ 1700-1754

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ΣΕΛ. 629

Η μελέτη των προδρόμων του Νεοελληνικού Διαφωτισμού προσδιορίζει τις αφετηρίες και τις πηγές ενός πνευματικού κινήματος που συνετέλεσε αποφασιστικά και στις ιστορικές εξελίξεις του Νέου Ελληνισμού, με την ενδυνάμωση της εθνικής αυτογνωσίας και την έξαρση της πολιτιστικής δυναμικής του τόπου μας. Από τους κορυφαίους προδρόμους του Νεοελληνικού Διαφωτισμού είναι ο Βικέντιος Δαμοδός (Χαβριάτα Κεφαλονιάς, 1700-1754), που σπούδασε στο Φλαγγινιανό Φροντιστήριο της Βενετίας, μαθίτευσε κοντά σε γνωστούς λόγιους της εποχής, πήρε διδακτορικό δίπλωμα κανονικού και αστικού δικαίου κι επέστρεψε στην πατρίδα του, όπου και δημιούργησε σχολή (κύκλο μαθημάτων θεολογίας, φιλοσοφίας και ρητορικής), ενώ παράλληλα με τη διδασκαλία, αφιερώθηκε στο συγγραφικό του έργο που καλύπτει διάφορους τομείς, με έμφαση στη θεολογία. Αποτραβηγμένος στο χωριό του, μακριά από τα αστικά κέντρα, ανήκει έτσι στους «αναχωρητές λόγιους», που η συμβολή τους υπήρξε πολύτιμη και καθοριστική στην προετοιμασία και διαμόρφωση του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Αυτόν τον προδρομικό πνευματικό γίγαντα μάς αποκαλύπτει με λεπτομερείς ακά και καινούργια ιστορικά και αρχαιολογικά στοιχεία στην περιπεπυδαστη αυτή μελέτη της η Βασιλική Μπόμπου-Σταμάτη, με τη μεθοδική και πολύχρονη έρευνά της στον εντοπισμό και την καταγραφή των έργων του σε χειρόγραφα που βρίσκονται σε κώδικες τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Γιατί πρέπει να σημειωθεί πως το σημαντικότερο μέρος του έργου του παραμένει ανέκδοτο.

Στο πρώτο μέρος η συγγραφέας αναφέρεται στη ζωή και τη δράση του (ο

Βικέντιος και η οικογένειά του, σχολή και μαθητές), ενώ το δεύτερο στο έργο του (τα τυπωμένα έργα, τα έργα σε χειρόγραφα, ταξινόμηση της ύλης-παρουσίαση). Στο τρίτο εξετάζεται η θέση του Δαμοδού στη νεοελληνική παιδεία, το τέταρτο περιλαμβάνει αποσπάσματα από έργα του, επιστολές και σχετικά έγγραφα. Ακολουθούν συντομογραφίες, σημειώσεις, βιβλιογραφία και πίνακες χειρογράφων κατά έργο, των αρχών, βιβλιογράφων και κτητόρων χειρογράφων. Τέλος, γίνεται αναλυτική καταγραφή των τυπωμένων και ανέκδοτων έργων του.

Τόσο τα βιβλιογραφικά στοιχεία όσο και η αναφορά στο έργο του, τυπωμένο και ανέκδοτο, θεμελιώνονται σε μια διεξοδική βιβλιογραφική τεκμηρίωση. Είναι αποτέλεσμα συστηματικής έρευνας σε ελληνικά και ξένα αρχεία, μοναστήρια του Αγίου Όρους, μουσεία, ελληνικές και ξένες βιβλιοθήκες, ενώ οι πλούσιες και κατατοπιστικές σημειώσεις, μαζί με το βασικό κείμενο του έργου, μας παρέχουν τη δυνατότητα μιας άμεσης κι επαγωγικής προσέλασης στη ζωή και το έργο του Βικέντιου Δαμοδού, καθώς μάλιστα οι νεότερες αυτές έρευνες τοποθετούν στις αληθινές θέσεις και διαστάσεις τη σχολή και τους μαθητές του, την οικογενειακή του ζωή και παραμονή στο χωριό του, τις επικοινωνίες με άλλους λόγιους της εποχής και κατ'εξοχήν με τον Ευγένιο Βούλγαρη. Παράλληλα, η συγγραφέας διατυπώνει εύστοχες απόψεις για τους φιλοσοφικούς και θεολογικούς του στόχους και προσανατολισμούς καθώς αναδεικνύει τα έργα του, επισημαίνοντας τον παιδευτικό τους χαρακτήρα.

Πρόκειται για σπουδαία μελέτη, που μας παρέχει τη δυνατότητα να γνωρίσουμε σε βάθος τον Βικέντιο Δαμοδό και την πολύτιμη συμβολή του στην πνευματική εγρήγορση του Γένους, αλλά και την προετοιμασία για την άνθηση του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Έργο μεστό, μεθοδικό και ιδιαίτερα αποκαλυπτικό.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΤΑΜΕΛΟΣ